

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Пламен Александров Панайотов, член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” – област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност Наказателно право в катедра „Публичноправни науки” към Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”, обявен в ДВ, бр. 52/02.07.2019 г., с кандидат гл. ас. д-р Надежда Йорданова Кръстева

1. В конкурса за доцент по наказателно право в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” д-р Надежда Йорданова Кръстева е единствен кандидат. За участието си в него тя представя двадесет научни труда, от които един е хабилитационен труд – монографията „Наказателноправна закрила на детето: предизвикателства в съвременната технологична среда” /С. : Веда Словена, 2019, 217 с./, а останалите са научни статии, научни доклади, както и учебници и учебни помагала. Монографията и още дванадесет от публикациите са самостоятелно дело на авторката. Останалите седем са в съавторство. На първото си заседание, проведено на 16.09.2019 г., научното жури допусна гл. ас. д-р Надежда Кръстева до участие в конкурса, тъй като тя отговаря на националните минимални изисквания за заемане на длъжността "доцент".

2. Надежда Йорданова Кръстева е магистър по право от Югозападния университет „Неофит Рилски”. От 2007 г. е преподавател в Правно-историческия факултет на същия университет. Последователно е била асистент, старши асистент, а понастоящем е главен асистент. Води лекции по учебните дисциплини "Наказателно право", "Сътрудничество по наказателноправни въпроси", "Правна закрила на детето" и "Пробация, фамилна комуникация и адаптация" в специалностите "Право",

"Национална сигурност" и "Социални дейности". Води семинарни занятия по учебните дисциплини "Наказателно право" и "Наказателно-процесуално право" със студенти от специалност "Право". Надежда Кръстева съчетава успешно преподавателската с научно-изследователската си дейност. Участвала е в национални и международни научни конференции. През 2011 година придобива образователната и научна степен "доктор".

3. Монографията „Наказателноправна закрила на детето: предизвикателства в съвременната технологична среда” е изследване, което има не само научно, но и практическо значение. Тя се характеризира със структура, включваща увод, три глави и заключение. Накрая са приложени: примери за добри практики на държави членки на ЕС за защита на детето в съвременната технологична среда, библиография, списък на използваните съкращения и резюме на английски език.

Предметът на изследването предполага изясняване на особеностите на наказателноправната закрила на детето в съвременната технологична среда. При това следва да се има предвид уредбата както на традиционни престъпления, осъществявани с помощта на съвременни информационни и комуникационни технологии, така и уредбата на престъпления, които нямат аналог след традиционните престъпления и чието осъществяване е свързано с появата и развитието на посочените технологии. Очертаният предмет обуславя използването от авторката на интердисциплинарен подход. В хода на изследването са съобразени съвременни достижения в областта на психологията, педагогиката, криминологията наред с тези в областта на наказателното право. В този контекст е очертана и основната цел на изследването - да се оптимизира наказателноправната закрила на детето, за да е тя в състояние да отговори на предизвикателствата на съвременната технологична среда. Специално следва да се изтъкне, че още в уводната част е пояснено и съдържанието на основните понятия, които авторката използва в хода на проучването - "дете", "дете - пострадал", "наказателноправна

закрила на детето", "престъпление, което се извършва с помощта на технологии" /с. 14-16/. Това предопределя яснотата и обосноваването на тезите, които авторката застъпва насетне в изложението. Анализът и достигнатите изводи се основават на тълкуването на разпоредби от националното право, международното право и правото на ЕС. Изследването се характеризира и с правилно избраната система от методи за осъществяването му. Сред тях се открояват с особено значение правнологическият и сравнителноправният методи на изследване. За постигнатите резултати допринася и детайлното познаване от авторката на относимата към разглежданите проблеми съдебна практика /с. 114-115, с. 122, с. 124-125, с. 130-131, с. 135-137, 139-140 и др./.

Наред с посочените общи достойнства трудът се отличава и с редица конкретни приноси моменти, част от които са следните:

- пояснени са мерките, които се предприемат както от ЕС /основно чрез Агенцията на ЕС за мрежова и информационна сигурност и чрез Европейския център за борба с киберпрестъпността/, така и от държави членки на ЕС, за предпазване на децата от престъпления, извършвани с помощта на технологии. На тази база са предложени конкретни мерки за засилване на превенцията на тази престъпност в България /с. 24-31/;

- изяснени са особеностите в уредбата и са обобщени тенденциите в развитието на правото на ЕС относно наказателноправната закрила на детето /с. 40-42, с. 48 и сл., с. 66-90, с. 141-143/;

- систематизирани са основните положения относно противодействието на посегателствата спрямо деца в редица нормативни актове, които са източници на международното право /с. 50-52, с. 56-66/;

- осъществен е сравнителен анализ на формулираните мерки и на възприетите решения както на ниво наказателна политика, така и на ниво наказателно законодателство в разглежданата област от множество държави членки на ЕС - Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония,

Италия, Ирландия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Унгария, Финландия, Франция, Хърватска, Чехия, Швеция, а така също и от редица други държави - Албания, Грузия, Канада, Монголия, Русия, Северна Македония, САЩ, Украйна, /с. 24-25, с. 122, с. 152-153, с. 162-166, 183-199 и др./;

- систематизирани са видовете престъпления срещу деца според българския НК съобразно различни класификационни критерии. Това дава възможност по-нататък в изложението задълбочено да се тълкуват съставите, чрез които те се дефинират. Съобразно предмета на изследването акцентът е поставен върху престъпленията, извършвани спрямо деца с помощта на технологии /с. 91-98/;

- осъществен е анализ на уредбата на сексуалните посегателства спрямо деца, осъществени посредством използването на информационни или комуникационни технологии /с. 108 и сл./;

- специален акцент в хода на изследването е поставен върху наказателноправната закрила на децата от тероризъм /с. 166-177/;

- в съответствие с достигнатите изводи са направени добре обосновани предложения *de lege ferenda* /с. 20, с. 115-116, с. 119, с. 122-123, с. 131, с. 137-139, с. 153-155, с. 176-177 и обобщено на с. 178-182/.

Предвид очертаните приноси на хабилитационния труд се налага изводът, че той може да послужи за формирането на адекватна държавна политика и за усъвършенстване на наказателното законодателство в защита на децата от престъпления, извършвани с помощта на технологии. Не е без значение да се подчертае, че възприемането на тезите на авторката се улеснява от ясения език на изложението.

Към представения монографичен труд могат да бъдат отправени и някои препоръки и бележки, които целят усъвършенстване на бъдещите изследвания на авторката. Преди всичко следва да се има предвид, че правото на ЕС е самостоятелен правен ред наред с международното право.

Обозначаването на актовете на институциите на ЕС като международноправни актове създава основание за недоразумение, че това не е така /с. 200-203, с. 105-106, с. 168/. Наред с това е необходимо да се прецизира изложението относно: а/ чл. 159, ал. 4, т. 1 вр. ал. 2 НК - щом възрастта на жертвата е квалифициращо обстоятелство, то тя не може да се сочи като отегчаващо обстоятелство /с. 95-96/; б/ твърдението, че набирането и обучаването на деца с цел тероризъм е сред престъпленията, които не са регламентирани в българския НК. Фактът, че посочените прояви не се третират като основание за диференциация на наказателната отговорност, не означава, че те не попадат в обхвата на действащия НК /с. 97/. Основателно, тълкувайки чл. 108а, ал. 3 НК, самата авторка не ограничава приложното му поле спрямо тези хипотези /с. 169-170/.

4. За участието си в конкурса д-р Надежда Кръстева представя и още деветнадесет научни публикации. Те са посветени преди всичко на фундаменталната тема за правната закрила на децата. Публикациите съдържат приноси в изследването на различни проблеми, наред с разгледаните в монографичния труд. Сред тях се открояват тези относно: борбата с експлоатацията на детски труд /Детският труд и неговата наказателноправна уредба. - Педагогика, 2019, № 1, 47-58/; дейността на ООН в областта на правата на детето и тяхната защита /ООН и правата на детето (историко-правен анализ). - В: ООН: Исторически традиции и съвременно право, Благоевград: ЮЗУ „Н. Рилски“, 2015, 476-480/; уредбата на правата на детето във всички основни сфери на обществения живот /Правна закрила на детето. С.: Веда Словена-ЖГ, 2018/.

5. Като цяло научното творчество на д-р Надежда Кръстева следва да получи положителна оценка поради изтъкнатото теоретично и практическо значение на нейните трудове. Чрез тях тя демонстрира способността си да идентифицира важни обществени проблеми, да ги изследва обстойно и да предлага убедителни пътища за решаването им.

В заключение, предвид изложеното относно преподавателската и научноизследователската дейност на д-р Надежда Кръстева, считам че тя отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност „доцент” съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това препоръчвам на научното жури да предложи на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” да избере за доцент по наказателно право гл. ас. д-р Надежда Йорданова Кръстева.

гр. София

октомври 2019 г.

Рецензент:.....

/проф. д-р Пламен Панайотов/

R E V I E W

by Prof. Plamen Aleksandrov Panayotov, PhD, Member of the Scientific Jury in the competition for the occupation of the academic position “Associate Professor” – field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6. Law, scientific specialty Criminal Law in the Department of Public Law at the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit Rilski”, announced in State Gazette, Issue 52/02.07.2019 with the candidate Chief Assist. Prof. Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD

1. In the competition for associate professor in criminal law at the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit Rilski” Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD, is the only candidate. For her participation in it, she presents twenty scientific works, one of which is a habilitation work – the monography “Criminal Legal Protection of the Child: Challenges in the Contemporary Technological Environment”/ Publishing House: Veda Slovena, 2019, 217 p., and the rest are scientific articles, scientific reports, as well as textbooks and teaching handbooks. The monography and twelve of the publications are the author's own work. The other seven are co-authored. At its first meeting, held on September 16, 2019, the Scientific Jury admitted Chief Assist. Prof. Nadezhda Krasteva, PhD, to the competition as she fulfills the national minimum requirements for occupying the position of “Associate Professor”.

2. Nadezhda Yordanova Krasteva holds a Master of Law from the South-West University “Neofit Rilski”. Since 2007 she has been a lecturer at the Faculty of Law and History at the same university. She has successively been an assistant, a senior assistant, and is currently a chief assistant. She conducts lectures in the subjects “Criminal Law”, “Collaboration in Criminal Law”, “Legal Protection of the Child” and “Probation, Family Communication and Adaptation”

in the specialties “Law”, “National Security” and “Social Activities”. She conducts seminars in the subjects “Criminal Law” and “Criminal Procedure Law” with Law students. Nadezhda Krasteva successfully combines teaching with her scientific-research activities. She has participated in national and international scientific conferences. In 2011 she acquired her PhD.

3. The monography “Criminal Legal Protection of the Child: Challenges in the Contemporary Technological Environment” is a research that that has not only scientific but also practical importance. It is characterized by a structure comprising an introduction, three chapters and a conclusion. Finally, examples of good practices from EU Member States on child protection in the contemporary technological environment, a bibliography, a list of used abbreviations, and a summary in English are provided.

The subject of the research is to clarify the peculiarities of the criminal legal protection of the child in the contemporary technological environment. Besides, it should be considered the regulation of both traditional crimes committed with the help of modern information and communication technologies, as well as the regulation of crimes that have no analogue among the traditional crimes and whose commissioning is related to the emergence and development of these technologies. The outlined subject determines the author's use of an interdisciplinary approach. In the course of the research modern achievements in the field of psychology, pedagogy, criminology, along with those in the field of criminal law, were considered. In this context, the main purpose of the study is outlined – to optimize the criminal legal protection of the child in order to be able to respond to the challenges of the contemporary technological environment. It should be emphasized that in the introductory part is clarified the meaning of the main working notions used by the author in the research – “child”, “child victim”, “criminal legal protection of the child”, “a crime that is committed using technology” /p. 14-16/. This predetermines the clarity and validity of the theses

that the author advocates in the research. The analysis and the reached conclusions are based on the interpretation of the regulations of national, international and EU law. The research is also characterized by a properly selected system of methods for its implementation. Of particular importance are the legal and legal-comparative research methods. The detailed knowledge of the author of the relevant case law contributes for the achieved results /pp. 114-115, p. 122, pp. 124-125, pp. 130-131, pp. 135-137, pp.139-140 and others/.

In addition to these common merits, the research is distinguished by a number of specific contributing points, some of which are as follows:

- there are explained the measures taken by both the EU /mainly through the European Union Agency for Network and Information Security and the European Cybercrime Center/ and EU Member States for protection of the child from crimes that are committed using technologies. On this basis, concrete measures have been proposed to strengthen the prevention of this crime in Bulgaria /pp. 24-31/;

- there are clarified the specificities of the regulation and summarized the trends in the development of EU law on the criminal legal protection of the child /pp. 40-42, p. 48 and following, pp. 66-90, pp. 141-143/;

- the main points on counteracting child abuse have been systematized in a number of normative acts, which are sources of international law /pp. 50-52, pp. 56-66/;

- a comparative analysis of the formulated measures and the taken decisions is done, both at the level of criminal policy and at the level of criminal legislation in the field under consideration in many EU Member States – Belgium, United Kingdom, Germany, Greece, Denmark, Estonia, Italy, Ireland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Hungary, Finland, France, Croatia, the Czech Republic, Sweden, and a number of other countries – Albania, Georgia, Canada, Mongolia, Russia, the Republic of

Northern Macedonia, USA, Ukraine /pp. 24-25, p. 122, p. 152-153, p. 162-166, 183-199 and others/;

- the types of crimes against children are systematized according to the Bulgarian Criminal Code as per different classification criteria. This makes it possible, further in the representation, to interpret in detail the compositions by which they are defined. According to the subject of the study, the focus is on crimes against children that are committed using technology /pp. 91-98/;

- an analysis of the legal framework for sexual assault of children done through the use of information or communication technologies is performed /p. 108 and following/;

- special emphasis in the representation is placed on the criminal legal protection of children from terrorism /pp. 166-177/;

- in accordance with the reached conclusions, well-founded proposals de lege ferenda are made /p. 20, pp. 115-116, p. 119, pp. 122-123, p. 131, pp. 137-139, pp. 153-155, pp. 176-177 and summarized on pp. 178-182/.

Considering the outlined contributions of the habilitation work, it is necessary to conclude that it can serve to formulate an adequate state policy and to improve the criminal legislation in the protection of children from crimes that are committed using technology. It is also important to emphasize that the understanding of the author's thesis is facilitated by the clear language of the representation.

To the presented monographic work there be made some recommendations and notes aimed to improve the author's future researches. First of all, it should be considered that EU law is a separate legal order alongside international law. The designation of acts of the EU institutions as international legal acts creates a ground to a misunderstanding that this is not so /pp. 200-203, pp. 105-106, p. 168/. It is also necessary to clarify the representation concerning: a) art. 159, para. 4, p. 1 in connection with para. 2 of the Criminal Code – as long as the victim's age is a qualifying circumstance, it cannot be cited as an aggravating circumstance /pp.

95-96/; b) the statement that the recruitment and training of children for terrorism is among the crimes not regulated by the Bulgarian Criminal Code. The fact that these acts are not treated as grounds for differentiation of criminal liability does not mean that they do not fall within the scope of the existing Criminal Code /p. 97/. Justified in interpreting Art. 108a, para. 3 of the Criminal Code, the author herself does not limit its scope to these hypotheses /pp. 169-170/.

4. For the participation in the competition, Nadezhda Krasteva, PhD, also presents nineteen scientific publications. They are primarily dedicated to the fundamental theme of the legal protection of children. The publications contain contributions to the research of various problems, in addition to those discussed in the monography. These include those concerning: combating the exploitation of child labor /Child Labor and its Criminal Legal Regulation – Pedagogy, 2019, № 1, pp 47-58/; the activities of the United Nations in the field of the rights of the child and their protection /UN and the Rights of the Child (Historical and Legal Analysis – in UN: Historical Traditions and Contemporary Law, Blagoevgrad: South-West University “Neofit Rilski” 2015, 476-480/; the regulation of the rights of the child in all major spheres of public life /Legal Protection of the Child. Sofia, Publishing House: Veda Slovena – ZhG, 2018/.

5. In general, Nadezhda Krasteva's scientific work should receive a positive assessment because of the theoretical and practical importance of her works. Through them, she demonstrates her ability to identify important social problems, to investigate them extensively, and to offer persuasive ways to solve them.

In conclusion, according to the teaching and science-researching activities of Nadezhda Krasteva, PhD, I believe that she fulfills all the conditions for occupying the academic position “Associate Professor” according to the Act for the

Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Therefore, I recommend to the Scientific Jury to propose to the Faculty Council of the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit Rilski” to elect Chief Assistant Professor Nadezhda Yordanova Krasteva, PhD, for Associate Professor in Criminal Law.

Sofia

October, 2019

Reviewer:

/Prof. Plamen Panayotov, PhD/